

Atlas der Libellen / Atlas des libellules. Fauna und Flora in der Großregion / Faune et Flore dans le Grande Région. Trockur B., Boudot J.-P., Fichet V., Goffart P., Ott J. & R. Proess, 2010.

Zentrum für Biodokumentation des Saarlandes, Landsweiler-Reden. 201 pagina's, ISBN: 978-3-938381-31-1. Prijs: 24,90 euro. Volledig tweetalig: Frans/Duits.

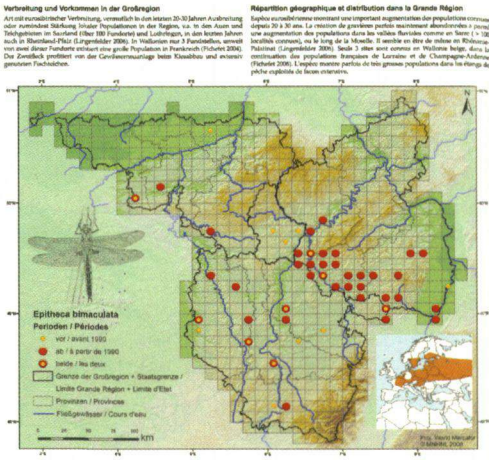
De Grande Région is een vrijwillige politieke constructie om de samenwerking over de landsgrenzen heen te bevorderen en omvat het Groothertogdom Luxemburg, Wallonië (België), de Franse regio Lorraine en de Duitse deelstaten Saarland en Rijnland-Pfalz. In het kader van deze grensoverschrijdende samenwerking wordt een reeks atlassen over fauna en flora gepubliceerd. De libellen zijn het eerste aan de beurt. Een atlas over verschillende regio's en landen heen is allesbehalve evident om te maken. Vooreerst is er het probleem van in welke taal zoiets te schrijven en daaraan gekoppeld de nodige vertalingen. Verder moeten alle gegevens, die in de verschillende datasystemen zijn opgeslagen geïntegreerd worden. Een hele klus dus alvorens zo een atlas is gepubliceerd.

In een eerste deel wordt de Grande Région voorgesteld en wordt een overzicht gegeven van de verschillende landschappelijke streken in deze regio. Vervolgens worden enkele algemene resultaten gegeven, zoals de algemeenste (het Lantaartje *Ischnura elegans*) en de zeldzaamste (Schemerlibel *Boyeria irene*) soorten, een overzicht van welke soorten het sterkst toenamen over beide periodes (Vuurlibel *Crocothemis erythraea*), en een overzicht van welke soorten het sterkst afnamen.

Het grootste deel (150 pagina's) wordt ingenomen door de bespreking van de 75 soorten libellen. Elk van die soorten wordt op twee pagina's beknopt besproken. In een eerste paragraaf wordt de globale verspreiding weergegeven, gevolgd door het voorkomen van de betrokken soort in Europa. Vervolgens wordt er verder ingezoomd waar de soort in de Grande Région werd waargenomen en of er veranderingen in het verspreidingspatroon te detecteren zijn

binnen deze regio. Een tweede paragraaf focust op de habitat van de soort. Ook hier weer een korte, maar kernachtige omschrijving van het leefgebied van de betrokken soort. Hier en daar wordt er ingegaan op eventuele bedreigingen en afname van het leefgebied. Een nieuwigheid en iets wat ik ten zeerste apprecieer, is de poging om bij een aantal zeldzamere soorten een overzicht te geven in welke habitattypen volgens de Habitatrictlijnlijn de soort zich voortplant. In de soortbeschrijving blijft het wel beperkt tot het nummer van het habitatype, zodat men naar een bijlage moet gaan voor een beschrijving ervan. Van elke soort wordt er ook een grote verspreidingskaart in het gebied van deze atlas getoond en met een kleine inzet wordt de verspreiding in het West-Palearctisch gebied gegeven. De aanwezigheid wordt weergegeven met kleursymbolen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen waarnemingen van vóór 1990 en vanaf 1990. Voor de duidelijkheid en een betere oriëntatie van de waarnemingen worden verder de grenzen getoond van de verschillende

landen, de provincies of Franse departementen en van de grote rivieren zoals Schelde, Samber, Maas, Ourthe, Semois, Moezel en Rijn. Dit alles wordt opgefleurd door twee foto's van de soort, vaak van een mannetje en een vrouwtje en door twee foto's van de habitat. Bij deze laatste foto's staat er ook nog heel wat uitleg over het leefgebied.

Een interessant nieuwtje is dat de Witpuntoeverlibel (*Orthetrum albistylum*) in 2009 en 2010 voor het eerst werd waargenomen in de Lorraine, buiten zijn bekende vindplaatsen. Dit duidt volgens de auteurs op het begin van een uitbreiding naar het noorden. Opletten dus in België en Nederland voor deze soort. De Bronslibel (*Oxygastra curtisii*) is zeer zeldzaam in de regio maar kan plaatselijk vrij talrijk zijn en is beperkt tot de Ourthe (B), de Our (L en D) en drie rivieren in de Lorraine. De Zuidelijke bronlibel (*Cordulegaster bidentata*) komt vrij verspreid in het gebied voor en is vooral gebonden aan kleine bronbeken in beukenbos gelegen. Het zwaartepunt van het voorkomen van de Sierlijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia caudalis*) ligt in de Franse Lorraine met daarbuiten ook nog populaties in de Rijnvallei, in Luxemburg, langs de Moezel en sinds 2010 ook in het zuiden van België. Hoewel de Noordse witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*) recent op een handvol plekken werd gezien, is er slechts één populatie van gekend, namelijk uit een hoogveengebied in Wallonië. En ten slotte is de Vogelwaterjuffer

(*Coenagrion ornatum*) zowel historisch als recent enkel bekend van het Bienwald in het zuiden van de Pfalz.

In het hoofdstuk 'discussie en perspectieven' wordt een overzicht gegeven van het aantal gegevens (in totaal bijna 120.000) verdeeld over de verschillende regio's en het procentueel aandeel. Hier bespreekt men tevens veranderingen in soortensamenstelling en wordt er ingegaan op toekomstige veranderingen. In de bijlagen vindt men een overzicht van de verschillende regionale Rode Lijsten en van de Natura 2000 habitattypen. Van elke soort wordt het huidige aantal hokken gegeven en de trend voor de perioden vóór en na 1990 voor de Grande Région.

Het is een bijzondere en originele prestatie om een atlas te maken van verschillende regio's die tot verschillende landen behoren. Dit is vermoedelijk ook de reden waarom het jaren geduurd heeft alvorens de atlas er was en de kaartjes niet volledig overeenstemmen met de teksten. In de tekst zijn namelijk nog een aantal recentere waarnemingen opgesomd die ontbreken op de kaartjes. Alle regio's werden evenwel niet allemaal even goed geïnventariseerd. Zo is bijna de helft van alle waarnemingen afkomstig van Wallonië, wat één vierde van de oppervlakte uitmaakt van de Grande Région. Vooral van de Franse Lorraine (0.41 waarnemingen/km²) en de deelstaat Rijnland Pfalz (1.15 waarnemingen/km²) zijn er maar weinig gegevens, wat toch weinig is om een grondig verspreidingsbeeld te geven. Niettemin zijn, voor zover ik de Lorraine ken, de belangrijke gebieden op libellen wel bekeken. Ondanks de beperkte hoeveelheid tekst, vind ik het boek een aanrader voor iedereen die geïnteresseerd is in libellen ten zuiden van het sterk bevolkte Vlaanderen en Nederland en als voorbereiding op een weekendje libellenkijken in deze heuvelachtige regio die doorspekt is met talrijke idyllische rivier valleien en veel leuke soorten.

Geert De Knijf